

“DE TEGENSTELLINGEN WORDEN ALLEEN MAAR SCHERPER”

Sociale filantropie in Den Haag? Voor, tijdens en na corona

V.l.n.r. Siep Wijsenbeek directeur FIN en Sanne ten Bokkel Huinink directeur Fonds1818.

Als het op welzijn en welvaart aankomt is er geen stad in Nederland waar de tegenstellingen zo groot zijn als Den Haag. De mooiste lanen, villa's en appartementen van het land vind je hier, maar ook de wijken met de meeste armoede, eenzaamheid en gezondheidsproblemen. Gelukkig zijn er de filantropische fondsen die projecten ondersteunen om die problemen aan te pakken. De Goede Doelen Krant liet twee vertegenwoordigers van de sociale filantropie aan het woord.

Tekst: Jeroen Kuypers /Fotografie: René Zoetemelk

“Toen ik rentmeester werd van de Stichting Boschuyzen was het eerste project waarmee ik te maken kreeg, dat van de op straat levende tiernermoeders,” zegt Sanne ten Bokkel Huinink. “Het bleek dat er in Den Haag niet minder dan negentig meisjes met een kind dakloos waren. Dat betekende niet dat die elke nacht onder een brug sliepen. Meestal vonden ze een bed bij vrienden of kennissen, maar soms hadden ze geen andere keuze dan een portiek of een bank in een park. Het was grotendeels onzichtbare armoede maar daarom niet minder reëel.”

Alternatieve voedselbanken

Sanne ten Bokkel Huinink is nu directeur van Fonds 1818, een fonds dat werkt met het vermogen dat de Haagse Nutsspaarbank na de fusie met de VSB Bank in 1992 en de verkoop aan Fortis naliet voor goede doelen. Fonds 1818 ondersteunt tal van sociale initiatieven in de regio Haaglanden. Dat gaat van projecten om mensen financieel zelfredzaam of minder eenzaam te maken tot pogingen om meer natuur in de stadswijk te brengen of jongeren vaker te laten sporten. Veel van de initiatiefnemers vinden zelf de weg naar het fonds maar op zijn beurt strekt Fonds1818 ook zelf de voelhorens uit om behoeftigen te bereiken. Dat geldt niet alleen voor tiernermoeders die een dak boven hun hoofd moeten krijgen zodat ze hun leven vorm kunnen gaan geven. “Neem de voedselbanken,” verduidelijkt Sanne ten Bokkel Huinink. “Je moet aantonen dat je van een minimuminkomen leeft om gebruik te kunnen maken van die instelling, maar er zijn Hagenezen die leven van zwart werken. Door de coronacrisis valt dat werk weg en vallen ze volledig zonder inkomsten. Nu kun je denken volgens het principe: eigen schuld, dikke bult, maar daarmee blijven die mensen even hongerig. En dus steunen wij de werking van alternatieve voedselbanken waar deze groep wél terecht kan. De groep waar het om gaat is wantrouwig tegenover de overheid, teleurgesteld ook. Uit zichzelf zoeken deze mensen niet makkelijk hulp, maar in de coronatijd stapelen hun moeilijkheden zich maar op.”

Siep Wijsenbeek: "Onze projecten zijn soms nuttig als pilot. Wij testen iets uit wat de gemeente later kan overnemen."

Voortrekkersrol

Vermogensfondsen opereren los van het overheidsbeleid, maar vaak werken ze wel samen met lokale overheden, vooral op een aanvullende manier. "De overheid is gebonden door het gelijkheidsprincipe," zegt Siep Wijsenbeek. "Als we persoon A helpen moeten we ook persoon B helpen. We mogen geen uitzonderingen maken als iemand niet aan alle regeltjes voldoet, kan de overheid niet helpen. Als fondsenbeheerders kunnen wij dat wel. Onze projecten zijn daarom soms nuttig als pilot. Wij testen iets uit wat de gemeente later kan overnemen. Zo'n voortrekkersrol hebben fondsen bijvoorbeeld gespeeld in Rotterdam, waar duizenden gezinnen kampen met schuldenproblematiek. Schulden vormen een vicieuze cirkel. Met geld alleen kom je daar niet uit. Wij leren mensen hoe ze met geld moeten omgaan, zodat ze niet opnieuw in die val van schulden maken trappen. Als die aanpak succesvol is, kan de overheid die overnemen en opschalen."

Moderne armoedebestrijding

Siep Wijsenbeek is directeur van de FIN, de overkoepelende organisatie waarbij 350 Nederlandse vermogensfondsen zijn aangesloten en die ervoor zorgt dat ze van elkaars successen en fouten kunnen leren. Het uitgangspunt van de fondsen is dat hun hulp meer moet zijn dan het oplossen van directe nood. De traditionele armoedebestrijding kwam erop neer dat je een vis gaf, de moderne sociale filantropie geeft een hengel en leert hoe je kan vissen. Sanne ten Bokkel Huinink: Even typerend voor deze aanpak is het meervoudige positieve effect dat met veel projecten wordt nagestreefd én bereikt. De steun aan een circulair werkende kringloopwinkel betekent dat veel glas, keramiek en hout dat anders naar de milieustraat zou gaan, wordt hergebruikt voor de vervaardiging van nieuwe producten. Tegelijk leren kansarme jongeren zo een vak en kunnen consumenten voor weinig geld nieuwe meubelen en woonaccessoires aanschaffen. Vogelhuisjes in een stadswijk betekent letterlijk en figuurlijk meer leven in een stille straat. Een hondenuitlaatservice met senioren slaat twee vliegen in één klap: de honden zitten niet hele dagen alleen achter de

voordeur en ouderen komen vaker buiten en automatisch meer in contact met anderen. Met relatief weinig geld laat Fonds 1818 zo het mes stevast aan drie kanten snijden. Maar wat zijn de belangrijkste voorwaarden voor een project om voor subsidie in aanmerking te komen?

Impact

"Het initiatief moet breed gedragen worden door de buurt en de doelgroep," stelt Sanne ten Bokkel Huinink. "We krijgen bijvoorbeeld wel eens aanvragen van theatergezelschappjes. De leider zegt dan: 'We hebben een pracht van een toneelstuk over pesten, een belangrijke thema voor scholen. Daar willen we mee optreden.' Ook wij vinden dat een relevant onderwerp, maar we verlangen toch eerst dat het gezelschap afspraken maakt met de Haagse scholen en ons een schema presenteert waaruit blijkt dat die voldoende uren hebben ingeroosterd om dat stuk overal te laten opvoeren. Doe je dat niet, dan span je het paard achter de wagen. Dan komen er nauwelijks optredens en heeft dit stukje jeugdtheater nauwelijks impact. In dat opzicht zijn we streng."

Geen enkel initiatief is het eeuwige leven beschoren. Een project kent vaak een onstuimig begin, een bloeiperiode en dan onvermijdelijk een fase van uitdoven.

De fut eruit

Aan een voedselbank of sport op straat zal altijd behoefte zijn. Toch is geen enkel initiatief het eeuwige leven beschoren. Een project kent vaak een onstuimig begin, een bloeiperiode en dan onvermijdelijk een fase van uitdoven. Hoe betreurenswaardig is dat? "Het is een probleem dat even bekend is in het bedrijfsleven als in de sociale sector," antwoordt Siep Wijsenbeek. "Een startup moet op een bepaald moment de transitie maken naar een andere fase, van consolidatie van de organisatie bijvoorbeeld, en vaak zie je dat de oprichter van het bedrijf daar niet toe in staat is. Die kan niet anders dan pionieren. Ook bij sociale initiatieven merken we dat de fut eruit gaat zodra de vrijwilliger die het heeft bedacht en die de drijvende kracht was, vindt dat

het tijd wordt voor een opvolger. Met diens vertrek droogt het enthousiasme soms op." Maar de fondsenbeheerders zelf hebben leren leven met dit fenomeen. Ze zijn het gaan beschouwen als de natuurlijke levenscyclus van een project. "En laten we eerlijk zijn, er komen altijd weer nieuwe initiatieven," zegt Sanne ten Bokkel Huinink. "Het heeft geen zin projecten kunstmatig in leven te houden."

Kleine coronahulp

Vermogensfondsen zijn er vele in Nederland. Het oudste stamt uit de dertiende eeuw, het jongste werd enkele jaren terug opgericht. De meeste zijn gesticht door rijke particulieren of instellingen die wilden dat hun geld ten goede zou komen aan de hele gemeenschap. "Alleen al in Den Haag zijn er dertig," zegt Siep Wijsenbeek. "Zij overleggen geregeld met elkaar en zijn ook steeds meer bereid tot samenwerking. Dat scheelt veel administratieve rompslomp. Een goed voorbeeld is Kleine Coronahulp, waar alle initiatieven om elkaar door de crisis te helpen kunnen worden aangemeld bij één loket. Zo is er ook in Den Haag één jeugdvakantieloket voor alle fondsen. Die onderlinge samenwerking in het Haagse is een goed voorbeeld voor de rest van het land."

Sanne ten Bokkel Huinink:

"Wij zijn waarschijnlijk de enige stad waar de armoedegrens niet alleen tussen wijken maar zelfs midden tussen de straten loopt."

'Doe goed maar zwijg erover'

Volgens Sanne ten Bokkel Huinink is dat wel eens anders geweest. "Voordat in 2008 de ANBI wetgeving de sociale filantropie een stuk transparanter maakte, deed iedereen zijn werk even gedegen maar wel in stilte. 'Doe goed maar zwijg erover' was het uitgangspunt. Dat kon zelfs zover gaan dat ik op een netwerkbijeenkomst met iemand stond te praten zonder dat ik wist dat die hetzelfde werk deed als ik en dat we dat zelfs bij het afscheid nemen nog niet van elkaar wisten." De nieuwe samenwerking komt goed van pas in deze pandemie, die veel sociaaleconomische tegenstellingen op scherp heeft gesteld. "De ongelijkheid die er al was is door corona verergerd. Thuisonderwijs is bijvoorbeeld heel wat beter te organiseren in een gezin waarin elk kind zijn eigen kamer en zijn eigen computer heeft. Wij hebben te maken met gezinnen waarin één laptop is en waar het kind op de WC de enige rustige plaats in huis vindt om zijn huiswerk te maken." En die tegenstellingen waren al zo scherp in Den Haag voor het virus toesloeg, voegt Sanne er aan toe. "Wij zijn waarschijnlijk de enige stad waar de armoedegrens niet alleen tussen wijken maar zelfs midden tussen de straten loopt: het eerste deel kan welvarend zijn, het tweede gebrekkig. De verschillen gaan schuil achter de deuren. Aan de voorgevels kun je ze niet altijd aflezen."

Slimmer en efficiënter

De gezondheids crisis heeft geleid tot een economische crisis en die resulteert op haar beurt in minder donaties aan goede doelen. "Fondsen als de onze hebben bovendien al jaren te maken met negatieve rentes, dus aan de inkomstenkant boeten we hoe dan ook in," aldus Siep Wijsenbeek. "Het beroep dat men op ons doet wordt echter enkel groter. We staan de komende jaren dus voor grote uitdagingen om onze opdracht net zo goed te blijven vervullen als daarvoor. Slimmer en efficiënter werken is een deel van het antwoord, nog meer onderling samenwerken ook." Het is aan de fondsen om met kleinere riemen even hard te leren roeien. De partners in Den Haag zullen er niets van mogen merken.

Voor meer informatie, ga naar: www.fonds1818.nl en www.fondseninederland.nl

Schoonmaakactie bij opvang door dakloze vrijwilligers Straat Consulaat